

Методична розробка уроку

ПОНЯТТЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА ФУНКЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Доротюк Олена Володимирівна,
викладач Державного навчального закладу
«Вище професійне училище №11 м. Хмельницького»

e-mail: olenadorotuk0@gmail.com

Тема уроку «ПОНЯТТЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА. ФУНКЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Дисципліна: спеціальний курс "Основи підприємництва"

Мета уроку:

навчальна: сформувати в учнів знання про підприємництво, розкрити поняття «підприємець», «підприємницька діяльність», «підприємство», ознайомити з функціями підприємства.

розвивальна: розвивати в учнів пізнавальний інтерес, логічне мислення, вміння самостійно отримувати знання для саморозвитку та вдосконалення себе як особистості.

виховна: виховувати в учнів відповідальність, цілеспрямованість, наполегливість, чесність, повагу, людяність.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ:

I. Організаційний момент:

- привітання, перевірка присутності учнів;
- готовність учнів до уроку: зовнішній вигляд, вимкнення гучності телефонів, наявність зошитів, ручок;
- психологічне налаштування учнівського колективу.

II. Цільова установка уроку (мотивація):

Знаючи, як організувати бізнес, важливо знати, як його зробити успішним, прибутковим. Адже не завжди за відсутності певних знань з підприємництва часто відкриваючи бізнес підприємець не має певних навиків, щоб його зберегти.

Повідомлення теми і плану проведення уроку:

1. Поняття підприємництва.
 - 1.1 Що таке підприємство?
 - 1.2 Підприємницька діяльність.
2. Функції підприємництва.
3. Характерні риси підприємця.
4. Тренінги «Чи готовий ти стати підприємцем?», «Яким має бути підприємець?»:
 - 4.1. Вправа «Не хочу хвалитися, але я...».
 - 4.2. Вправа: «Сходінки до успіху».
 - 4.3. Бесіда «Відомі люди – хто вони?».
 - 4.4. Вправа «Ділові якості».
 - 4.5. Інформаційне повідомлення «Якості підприємців».
 - 4.6. Вправа «Особливості людини бізнесу».
5. Тест «Чи є у вас здібності до підприємництва?»

III. Вивчення нового матеріалу

1. Розповідь викладача (Можна використати елементи представленої в додатку 1 лекції).

Підприємництво – форма діяльності у сфері виробництва і обміну товарів та надання послуг з метою отримання прибутку.

Поняття «підприємець» часто вживають як синонім поняття «бізнесмен», тобто людини, яка організувала свою справу й веде її.

Підприємницька діяльність (підприємництво) – це ініціативна, самостійна діяльність осіб або підприємств (фірм), націлена на отримання прибутку або особистого доходу, і яка здійснюється на власний ризик та під власну майнову відповідальність.

Суб'єктами підприємницької діяльності виступають:

- ✓ фізичні особи, тобто громадяни України та інших держав, не обмежені законом у правоздатності;
- ✓ юридичні особи усіх форм власності.

Сутність підприємництва більш глибоко розкривається через його **основні функції**:

Ресурсну – мобілізація капіталу (фінансів), трудових, матеріальних, інформаційних та інтелектуальних ресурсів;

Організаційну – поєднання передових методів організації праці та виробництва із сучасною структурою управління й контролю господарської діяльності підприємств і фірм;

Інноваційну – сприяння матеріалізації нових ідей, здійсненню техніко-економічних розробок, проєктів у процесі ринкових перетворень.

Характер підприємницької діяльності висуває певні вимоги до особистості підприємця. Тому підприємець повинен мати не лише бажання або нахил до підприємництва, а й певні **ділові якості й риси характеру**. За даними п'ятирічного проєкту виявлення «профілю підприємця», організованого американською фірмою «Мак-Беренд Компані», виділено 21 найважливішу рису «оптимального типу підприємця».

Найбільш важливі серед них:

- ✓ організаційно-господарське новаторство;
- ✓ готовність та здатність до ризику;
- ✓ пошук нових можливостей та ініціативність;
- ✓ орієнтація на ефективність та якість продукції і обслуговування;
- ✓ майнова відповідальність та цілеспрямованість;
- ✓ висока інформованість та постійне спостереження;
- ✓ здатність до жертв в інтересах справи;
- ✓ чіткість, планованість у роботі;
- ✓ здатність переконувати людей, комунікабельність, чесність, надійність тощо.

2. Робота в команді

IV. Закріплення нового матеріалу (Тренінги й тести – додаток 1):

V. Перевірка засвоєння нових знань.

Виберіть цитату, у якій розкрита сутність цієї теми. Обґрунтуйте ваш вибір.

5 цитат, які надихають та здатні змінити життя:

1. Невдача – це просто можливість почати знову, але вже більш мудро. © *Генрі Форд*
2. Якщо проблему можна вирішити, не варто про неї турбуватися. Якщо проблема невіршальна, турбуватися про неї безглуздо. © *Далай Лама*
3. Навіть якщо ви дуже талановиті і докладаете великі зусилля, для деяких результатів просто потрібен час: ви не отримаєте дитини через місяць, навіть якщо змусите завагітніти

дев'ять жінок. © Уоррен Баффет

4. Раз у житті фортуна стукає у двері кожної людини, але людина в цей час нерідко сидить у найближчій кав'ярні і ніякого стуку не чує. © Марк Твен

5. Наш великий недолік в тому, що ми занадто швидко опускаємо руки. Найбільш вірний шлях до успіху – весь час пробувати ще один раз. © Томас Едісон

VI. Рефлексія (підведення підсумків уроку)

Аналіз діяльності учнів у процесі всього уроку

- ✓ Якою була тема уроку?
- ✓ Що ви дізналися нового?
- ✓ Які види роботи на уроці вам більше всього сподобались?
- ✓ Як завдання, які ми вирішували, можуть допомогти вам?
- ✓ Які труднощі виникли в роботі?
- ✓ Повідомлення та обґрунтування оцінок (критерії оцінювання навчальних досягнень).

VII. Індивідуальне завдання

До наступного заняття підготувати групові міні-проекти: «Історія виникнення підприємництва»

VIII. Список рекомендованої літератури

1. Гой І.В., Смелянська Т.П. Основи підприємницької діяльності. *Навчально-методичний посібник*. Хмельницький, 2012. 245 с.
2. Мочерний С.В., Устенко О.А., Чоботар С.І. Основи підприємницької діяльності: навч. посібник. К.: ВЦ «Академія», 2005. 280 с.
3. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: довідник. К.: Знання, 2003. 379 с.

IX. Оголошення теми наступного уроку:

«Етапи започаткування власної справи. Суб'єкти підприємницької діяльності. Види підприємницької діяльності. Обмеження у здійсненні певних видів діяльності».

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

ТРЕНІНГ «ЯКИМ МАЄ БУТИ ПІДПРИЄМЕЦЬ?»

Мета: допомогти учням оволодіти поняттям «підприємець»; усвідомити важливість гармонійного збалансування певних особистісних якостей успішного підприємця; визначати якості, які перешкоджають у бізнесі; робити самооцінку особистісних якостей, необхідних для успішної бізнес – діяльності; виховувати культуру спілкування.

Обладнання: альбом для фліпчарта, маркери, скотч, липкий кольоровий папір.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вправа «Сходинок до успіху»

Мета: сформувати очікування від заняття, акцентувати увагу на запропонованій темі.

Обладнання: альбом для фліпчарта, маркери, липкий папір.

Хід вправи

Викладач пропонує учасникам написати на папірцях кількома словами свої очікування від тренінгу. По черзі наклеїти їх на плакат із «сходами успіху», коментуючи, на якій сходинці вони зараз знаходяться за обізнаністю з теми.

Вправа «Не хочу хвалитися, але я...»

Мета: формувати якості громадянина, здатного до активної життєвої позиції, який правильно орієнтується в сучасній системі цінностей суспільства.

Хід вправи

Кожен учасник по черзі називає своє ім'я і говорить фразу, наприклад, «Не хочу хвалитися, але я вмію домовлятися з людьми».

Висновок: кожній людині необхідно формувати якості громадянина, здатного до активної життєвої позиції, який вміє орієнтуватися в сучасній системі цінностей суспільства.

Бесіда «Відомі люди – хто вони?»

Мета: актуалізувати базові знання учнів щодо теми підприємливості, розвитку професійної компетентності учнів.

Хід бесіди

Педагог розповідає про відомих людей та їх досягнення. Прикладом можуть слугувати розповіді про наступних особистостей:

- ✓ Волт Дісней запропонував та втілював ідею парку розваг.
- ✓ Білл Гейтс, найвідоміший у світі мільйонер, керівник найбільшої у світі компанії з виробництва програмного забезпечення.

- ✓ Леві Страус, засновник міжнародної компанії, яка виробляє найпопулярніші у світі штани.
- ✓ Соїтіро Хонда, власник і засновник відомої японської компанії з виробництва мотоциклів.

Викладачеві до уваги!

Для закріплення попереднього матеріалу потрібно ще раз звернутися до поняття «Підприємець». Підприємці – це люди, котрі покладають на себе ініціативу поєднання ресурсів у єдиний процес виробництва, керують підприємством, запроваджують у виробництво нові технології, свідомо йдуть на ризик пов'язаний із виробничою, комерційною або іншою діяльністю.

**Вправа
«Ділові якості»**

Мета: усвідомити важливість формування певних особистісних якостей успішного підприємця.

Обладнання: листи А-1, маркери, липка стрічка.

Хід вправи

Педагог формує з числа учасників дві робочі групи. Кожна група отримує розрізаний текст і інструкцію. Викладач пояснює, що розрізаний текст про відому людину, потрібно зібрати. Вибрати з цього тексту якості, необхідні, щоб бути успішним, і записати їх на альбомному листі для фліпчарта. Після закінчення вправи представники від кожної групи презентують результати роботи.

Висновок: Для того, щоб здійснювати постійний пошук нових способів комбінації ресурсів, підприємець повинен мати відповідні якості.

**Інформаційне повідомлення
«Якості підприємців»**

Викладачеві до уваги!

Деякі частини заняття передбачають самостійну підготовку викладача до уроку та творчий підхід. На даному етапі роботи викладач може створити і використати слайдову презентацію. Сьогодні підприємець є центральною постаттю в бізнесі, тому особливого значення набувають підприємницькі здібності – здатність певної частини людей до професійних, енергійних цілеспрямованих дій, пов'язаних з організацією виробництва, ризиком, керівництвом для досягнення поставленої мети. Людей, які не просто мають ці здібності, а й пов'язують своє життя з такою діяльністю, називають підприємцями, бізнесменами.

Підприємницький хист – це здебільшого талант, помножений на наполегливу працю і достатні знання. Соціологічні дослідження показують, що схильними до підприємництва є лише 5-7 % економічно активного населення. Підприємець як ключова постать ринкової економіки несе повну відповідальність за результати своєї діяльності. На нього чекає крах або успіх.

**Вправа
«Особливості людини бізнесу»**

Мета: закріпити попередній матеріал, зробити самооцінку особистісних якостей учасників, необхідних для успішної бізнес-діяльності, визначати якості, які перешкоджають у бізнесі.

Обладнання: Список якостей, що перешкоджають успіху в бізнесі.

Хід вправи

Викладач об'єднує учнів у чотири групи. Потім звертається до учнів і повідомляє, що зроблений аналіз особистісних якостей найбільш успішних бізнесменів показує, що притаманні їм якості можна об'єднати в пари, які на перший погляд здаються взаємно виключними:

- ✓ Амбітність – скромність.
- ✓ Стратегічне мислення – увага до дрібниць.
- ✓ Ентузіазм – внутрішній спокій.
- ✓ Здатність до ризику – уміння отримувати користь із помилок.

Цікаво, що кожна із зазначених якостей може стати недоліком. Тобто важливим є певний баланс між ними. Потім викладач дає кожній групі окреме завдання – одну пару якостей, і просить пояснити, як правильно збалансувати пари якостей, відповідно до отриманих завдань. Далі викладач пропонує розглянути в тому ж складі груп небажані якості підприємця. Користуючись додатком, учасники повинні розглянути список якостей, що перешкоджають успіху в бізнесі.

Запитання для обговорення

Поясніть, чому до цього списку потрапили деякі цілком позитивні риси людини? Чому вони вважають небажаними для людини бізнесу?

Висновок: Без ризику та віри в успіх неможливі нові досягнення. Важливо аналізувати досвід, отримувати з нього користь, щоб не повторювати своїх помилок.

Тест

«Чи є у вас здібності до підприємництва?»

Отже підприємець – суб'єкт, що поєднує у собі новаторські, комерційні та організаторські здібності для пошуку і розвитку нових видів, методів виробництва, нових благ та їхніх нових якостей, нових сфер застосування капіталу. А звідси і підприємництво – це тип господарської поведінки підприємців з організації розробки, виробництва і реалізації благ з метою отримання прибутку і соціального ефекту. У вияві ініціативної, новаторської, самостійної діяльності акумулюється сутність підприємництва. Його мета зводиться, з одного боку, до отримання прибутку або особистого доходу, в результаті не якихось кон'юнктурних справ, а передбачення точного розрахунку, а з іншого – до найбільш ефективного використання факторів виробництва, прагнення реалізувати творчий потенціал людини.

1. Чи поведетесь Ви наодинці так, як тоді, коли за Вами спостерігають?
2. Чи вважаєте Ви себе здатним стати головою сім'ї?
3. Чи вважаєте Ви хитрість хорошою і корисною рисою?
4. Чи можете Ви розпочати розмову на вулиці з незнайомою людиною?
5. Чи знаєте Ви, який колір сьогодні в моді?
6. Чи їдете в транспорті без квитка, якщо забули вдома проїзний?
7. Чи заздрите успіху Ваших знайомих?
8. Чи звертаєтесь на «Ви» до Ваших старших за віком родичів?
9. Чи здатні Ви усно швидко обчислити скільки буде 3% від 3%?
10. Чи приходите вчасно у кіно?
11. Чи приходите вчасно на побачення?
12. Чи вважаєте за потрібне давати «чайові»?
13. Переживаєте, якщо Вас обрахували на 1 грн.?

14. Чи пам'ятаєте дату народження свого вчителя?
15. Чи сідаєте у міському транспорті на будь-яке вільне місце?
16. Чи сідаєте в таксі тільки на заднє сидіння?
17. Чи любите робити записи у книгу скарг?
18. Чи вважаєте, що завжди достатньо лише одного попередження?
19. Чи знаєте, які грошові одиниці існували в Стародавньому Римі?
20. Чи зможете залишити валізу на вокзалі під наглядом зовсім незнайомої людини?

Повністю позитивна відповідь на кожне запитання дає 10 балів, повністю негативна – 0 балів.

Проміжні відповіді оцінюються «на око» між 0 і 10 балами. Наприклад, якщо Ви з 10 своїх вчителів пам'ятаєте дату народження лише одного, відповідь – 1 бал. Якщо відповідь на яке-небудь питання для Вас є складною – 5 балів. Склавши всі Ваші бали, Ви звертаєтесь до ключа тесту.

Ключ до тесту

- ✓ 120 – 200 балів – Ви вроджений бізнесмен. Якщо Ви отримали ці бали в результаті підглядування у відповіді, вирахуйте 80 балів і орієнтуйтесь на новий результат.
- ✓ 110 – 119 балів – Ви володієте не всіма потрібними якостями бізнесмена, але у Вас є реальні шанси досягти успіху в бізнесі; деяку допомогу при цьому Вам нададуть роздуми про причини втрати балів.
- ✓ 50 – 90 балів – напевно в бізнесмени Вам не вибитись, але судячи з усього, Ви правдива, порядна людина, у вас непоганий характер, так що не все втрачено в житті.

Кожен учень підраховує бали, отримані ним під час тестування.

Підсумки тренінгу

Викладач пропонує учням коротко завершити речення:

- ✓ Найголовніше питання, що було поставлене сьогодні, – це ...
- ✓ Найважче на сьогоднішньому тренінгу було ...
- ✓ Найцікавішим для мене під час тренінгу виявилось...
- ✓ Сьогодні я зрозумів, що ...

Здійснюється загальна оцінка результативності тренінгів та висловлюються взаємні побажання тренера й учасників для подальшої роботи.

ДОДАТОК 2

ЛЕКЦІЯ З ТЕМИ «ПОНЯТТЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА. ФУНКЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

ПЛАН

1. Поняття підприємства.
 - 1.1 Що таке підприємство?
 - 1.2 Підприємницька діяльність.
2. Функції підприємництва.
3. Характерні риси підприємця.

1. Поняття підприємництва

За цим посиланням ви маєте можливість ознайомитись із додатковим матеріалом
<http://studentam.net.ua/content/view/4490/132/>

Ринкова економіка – це економіка вільного підприємництва, тобто система господарювання, в якій роль основного регулятора економічних відносин відіграє ринок. Для того, щоб успішно займатися бізнесом, уникати невдач і провалів, витримувати конкуренцію потрібно глибоко розуміти сутність підприємницької діяльності.

Що ж насправді означає цей термін? У перекладі з англійської бізнес (*«business»*) – це справа, діло, заняття.

Стисло поняття «бізнес» можна визначити як **«економічну діяльність з метою отримання прибутку»**.

Цей термін характеризує сферу діяльності господарського суб'єкта, його економічний інтерес, підприємництво.

А що означає поняття «підприємництво»?

Підприємництво – форма діяльності у сфері виробництва і обміну товарів та надання послуг з метою отримання прибутку.

Підприємницька діяльність (підприємництво) – це ініціативна, самостійна діяльність осіб або підприємств (фірм), націлена на отримання прибутку або особистого доходу і яка здійснюється на власний ризик та під власну майнову відповідальність.

Підприємництво дозволяється у будь-якій галузі господарської діяльності, яка не забороняється законом: у промисловості, сільському господарстві, торгівлі, побутовому обслуговуванні, у сфері операції з цінними паперами, банківській, юридичній, видавничій та інформаційно-консультативній діяльності.

Основними сферами підприємницької діяльності є виробництво (продукції, послуг), комерція (торгівля), фінансове та комерційне посередництво.

Отже, підприємництво – це організація корисної виробничої діяльності, спрямованої на випуск товарів і надання послуг.

Основу підприємницької діяльності складає певна форма чи вид власності: приватна, акціонерна, державна, кооперативна.

Суб'єктами підприємницької діяльності виступають:

- *фізичні особи*, тобто громадяни України та інших держав, не обмежені законом у правоздатності;
- *юридичні особи* усіх форм власності.

Відеоурок Кібачової Оксани Петрівни дасть вам змогу більш глибоко розкрити поняття підприємництва

<https://www.youtube.com/watch?v=F3l0k3fQFTM>

2. Функції підприємництва

Інтернет-ресурс для додаткового вивчення матеріалу

https://studopedia.com.ua/1_22074_funktsii-pidpriemnitstva.html

Сутність підприємництва більш глибоко розкривається через його **основні функції**:
ресурсну – мобілізація капіталу (фінансів), трудових, матеріальних, інформаційних та інтелектуальних ресурсів;

організаційну – поєднання передових методів організації праці та виробництва із сучасною структурою управління й контролю господарської діяльності підприємств і фірм;

інноваційну – сприяння матеріалізації нових ідей, здійсненню техніко-економічних розробок, проєктів у процесі ринкових перетворень.

Лариса Кіріченко дає корисні поради як відкрити власну справу

https://studopedia.com.ua/1_22074_funktsii-pidpriemnitstva.html

5 цитат, які надихають та здатні змінити життя:

«По-справжньому нас тягне займатися тим, що нам судилося. І коли ми починаємо це робити, відразу знаходяться гроші, відкриваються потрібні двері, ми відчуваємо себе корисними, а робота здається грою» (*Джулія Кемерон, письменниця, сценаристка*).

«Я ніколи не ставив собі за мету просто створити компанію. Багато людей помилково думають, що мене не турбують такі речі, як прибуток, дохід і все інше. Але для мене «бути не просто компанією» означає ще й створювати те, що по-справжньому змінює світ навколо» (*Марк Цукерберг, гендиректор Facebook*).

«Щоранку я дивився на себе в дзеркало і запитував: «Якби сьогодні був останній день мого життя, хотів би я займатися тим, чим я займаюся сьогодні? І якщо відповідь протягом багатьох днів поспіль була «ні» – я знав, що мені потрібно щось міняти» (*Стів Джобс, американський підприємець, засновник компанії Apple*).

«Багатство – це не скупчення матеріальних цінностей. Це вміння витратити менше, ніж заробляєш, вміння відкладати і вкладати. Ви не збагатіє, поки не засвоїте це» (*Дейв Ремсі, відомий шоумен, автор книг про підприємництво*).

«Сьогодні зробити гроші дуже просто. Набагато складніше заробляти довгострокові кошти і при цьому нести відповідальність перед суспільством, покращуючи світ» (*Джек Ма, голова ради директорів Alibaba Group*).

3. Характерні риси підприємця

Інтернет-ресурс для додатково вивчення матеріалу

https://edufuture.biz/index.php?title=Хто_такий_підприємець%3F_Риси_підприємця

Характер підприємницької діяльності висуває певні вимоги до особистості підприємця. Тому підприємець повинен мати не лише бажання або нахил до підприємництва, а й певні ділові якості й риси характеру.

Підприємець повинен мати такі найважливіші якості, що групуються навколо відповідних функцій:

1) здатність бачити в людині *основне джерело* підвищення ефективності роботи підприємства, генератора нових ідей; проводити політику формування лідерів і новаторів, стимулювати у них виправданий ступінь ризику; формувати економічне мислення; постійно здійснювати пошук нових можливостей, бути ініціативним та ін.;

2) уміння об'єднати людей для досягнення спільної мети, здатність переконувати їх, приділяти увагу прагненням людей, їх духовним якостям, домагатись, щоб цінності фірми підтримували всі працюючі тощо;

3) професійна підготовленість для пошуку оптимальних варіантів розвитку підприємства, інтенсифікації його діяльності; здатність постійно орієнтуватись на ефективність та якість, здійснювати систематичне планування, прагнути до всебічної інформованості, йти на розумний ризик; впроваджувати такі форми і системи заробітної плати, які сприяють економії ресурсів (сировини, електроенергії, палива, праці); надавати підрозділам певну автономію в поєднанні з жорстким централізмом щодо досягнення стратегічних цілей та ін.;

4) постійне орієнтування на потреби споживачів; сплата податків відповідно до чинного законодавства; прагнення не забруднювати довкілля; добиватись оптимального поєднання індивідуальних, колективних та суспільних інтересів; відповідати за свої дії;

5) уміння діяти цілеспрямовано, енергійно, вірити в успіх справи, бути наполегливим і гнучким, розвивати свої творчі, організаторські здібності тощо.